

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Յարեկան գինը 10 բուրի, կես տարվանը 6 բուրի.
Առանձին համարները 7 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմյան խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисть. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ

Ինչ միջոցով կարելի է երախտապարտ լինել.
Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ռուսաց առևտուրը
թարկաստանի հետ. Նամակ երևանից. Նամակ
խաղաղին. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒ
ԹԻՒՆ. Բերլինում պատահած մանկութիւնները.
Արտաքին լուրեր. Հեռագրի միջոցով. ԲՈՐՍՍԱ.
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նիւ
թեր հասարակական կեանքը ուսումնասիրութեան
համար.

ԻՆՉ ՄԻՋՈՅՈՎ ԿԱՐԵԼԻ Ե ԵՐԱՆՏԱՊԱՐՏ ԼԻ ՆԵՆ

Երբ որ մի ազգի մէջ հանդես են գալիս
նշանաւոր անձինք, որոնք այս կամ այն
ասպարէզում ծառայութիւններ են մատու
ցել ազգին, և երբ որ այդ տեսակ անձինք
ծերանալով, այլ ևս անընդունակ են լի
նում իրանց աշխատանքով իրանց անձն ու
ընտանիքը պահելու. մեր կարծիքով ազգի
երախտապարտութեան զգացմունքը
այդ տեսակ գործիչներ կարող է ամենից
լաւ արտայայտվել նրանով, որ ազգը իր
հաշուով կը պահէ, կը կրթէ, ուսում կը
տալ նրանց դաւանութիւն, որպէս զի այդ
վերջինները, օգտաւէտ քաղաքացիք դառնա
լով, ձգտել կարողանային իրանց նշանաւոր
հօր արժանաւոր յաջորդներ դառնալ. մի
շոք ունենային բաւականութիւն տալ ի
րանց ընտանիքի հակումներին, իրականացնել
իրանց տենչացած գաղափարը. իրանց հօր
նման նմանապէս օգտաւէտ գործիչներ լի
նելու այն ազգի համար, որին այս կամ այն
ասպարէզում ծառայութիւններ է մատու
ցել և իրանց հայրը.
Եթէ հասարակութիւնը անկարող եղաւ
վարձատրել մի գործիչին, նրա պարտաւո
րութիւնն է երախտապարտ լինել գոնե
դէպի նոյն գործիչի զաւակները.
Մենք, հայերս, բազմաթիւ գործիչներ
ունենք և ունենք, որոնց մենք ա
պերախտաբար ենք վերաբերվել թէ նր
անց կենդանութեան ժամանակ և թէ
իրանց մահից յետոյ: Մարդկային պարտա
ձանաչութեան զգացմունքը պէտք է թելա
վել անուններն են տուել և այլն, իսկ թէ ինչ
կերպով է բաժանվում նրանց գիւղում խորշը, ինչ
քան է համբէն, պէճ կը, ինչ քան է ջրը ի
շափը, ինչպէս է ժողովուրդը պարտաւորում
դաշտերը, ջրից օգտվելու ու սխտեմը որտեղ է
տիրապետում և թէ ինչպէս այս ինչ տարածու
թեան վրա, օրինակի համար, վերջապետում մի
սխտեմ է տիրապետում, իսկ մի այլ տեղ—Չայ
բասում—Ջրից օգտվելու մի այլ սխտեմ է
նախապատում, այդ բոլորի մասին նա ոչ թէ
միայն տեղեկութիւն չունի, այլ և կարող է զար
մանալ, որ դուք մանր-մանր բաների վրա
ուշադրութիւն էք դարձնում և հետաքրքրվում
նրանցով... իսկ ո՞վ ամենից փոքր է կանգնած
այդ բոլորին, եթէ ոչ մեր գիւղական վարժապե
տը, այս կամ այն գիւղում ապրող վարժապետը,
մեր գաւառական երիտասարդութիւնը. եթէ նր
անցից ամեն մէկը ուսումնասիրել իր շուրջը, իր
գիւղը ուսումնասիրված կը լինի և մեր ամբողջ
երկրը և թող հաւատան այդ պարտքները, որ
մեզ աւելի հետաքրքրում է մի գիւղացի լէւէ,
մեր աշխարհի հողատիրութեան մի որ և է ձեռ
նկարաբարութիւն, մի բնաւորիչ մասը, սովորու
թիւն, քան թէ անտեղի և անհամ խորհրդածու
թիւն, բառախաղութիւն մի աննշան դէպքի մա
սին, քան թէ այն անվերջանալի դանդաղանքը և
րեցիտները և հողաբարձունքի վրա, որոնք
կատարելապէս զրուեցրել են ընթերցող հասա
րակութիւնը:
Դառնալով դէպի այն հարցը, թէ ինչպէս է

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍՍՅԱՆ ԱՌԵՏՈՒՄԸ ՊԱՐԿԱՍՏԱՆԻ ՀԵՏ

Ռուսաց առևտրին և արդիւնաբերութեան
նպաստող ընկերութեան անդամները վերջին
ժողովում (հոկտեմբերի 30-ին), Պետերբուրգում,
որպէս կարող ենք «НОВОСТИ» լրագրում, կար
գացվեց այ. իգնատիւի գեկուցումը Ռուսաց ա
ռևտրի մասին Պարկաստանի հետ Զեկուցումից
երևում է, որ Ռուսաց առևտուրը Պարկաստանի
հետ ներկայումս ծաղկած դրութիւն ունենալուց
շատ հեռու է: Այդ տխուր դրութեան պատճառն
է նախ անցիցաների սաստիկ մրցումը, որոնք
ծովային և երկաթուղային յարմար ճանապարհնե
րէ քաղաքներ կարողանալով իրանց ապրանքները
մինչև անգամ Պարկաստանի խորքը մտցնել,
այդպիսով նարաւորութիւն են ունենում իրանց
ապրանքները շատ աւելի էժան ծախել, քան թէ
առանց: Պարկաստանի հետ Ռուսաց առևտրի
անաղուղութեան երկրորդ պատճառն այն է, որ
առևտական ապրանքները իրանց յատկութեամբ
շատ ստոր են անցիցաների ապրանքները: Վեր
ջապէս անցիցաները, ծախելով իրանց ապրանք
ները պարսիկ վաճառականների վրա, կարող են
կը և դիտ առաջարկել նրանց 24-ից մինչև 30
ամիս շարունակ, այսինքն կարող են անաղուղ
պարտքով տալ նրանց և փողը ստանալ 24 կամ
30 ամիսներից յետոյ, այն ինչ Ռուսները հեն
կարող մի այդպիսի արտօնութիւն տալ պարկա
կան վաճառականներին: Թէ վերոյիշեալ և թէ
մի քանի այլ պատճառները չնորոյնող որպէս, օրի
նակ, միջնորդ-հայերի անբարեխղճութիւնը, Ռուս
ների առևտուրը Պարկաստանի հետ տարուց
տարի ընկնում է: Օրինակ, Ռուս վաճառական
Կուրկին Գիրման, որի առևտրական շրջանաւո
րութիւնը Պարկաստանում երկու տարի առաջ 265
հազար ռուբլի էր հասնում, անցեալ տարի միայն
100 հազար ռուբլի առևտուր ունէր: Պարկաս
տանի հետ Ռուսաց առևտրի ընդհանուր անկումը
հաստատում են և Ռուսաց բոլոր հիւպատոսները
Պարկաստանում, որպէս այդ վկայում է իր գե
կուցման մէջ պ. իգնատիւի, որը արտաքին գոր
ծերի միջնորդութեան պաշտօնային է, և անդր
կապական շրջանի գլխավորի, Կուրոպատիկինի մօտ

նշանակված է սահմանական յարաբերութիւններ
վարելու համար:

Պարկաստանի հետ Ռուսների առևտրական
գործառնութեանը լաւ ծանօթ և հեղինակաւոր
անձինքների ընդհանուր կարծիքով, Ռուսական
առևտուրը կարող էր բարձրանալ և նշանաւոր
զարգացման հասնել միայն այն դէպքում, եթէ
նախ Ռուսական ապրանքները վատ չը լինէին
անցիցաների ապրանքներից իրանց յատկութեամբ
և չափերով. երկրորդ, եթէ Պարկաստանի առև
տրական գլխավոր կենտրոններում, օրինակ Մա
զանդարանում, Խորասանում և այլն պահեստներ
չլինէին Ռուսաց ապրանքների համար, երրորդ
եթէ դէպի Պարկաստանի սահմանները չլի
նէին հաղորդակցութեան յարմար ճանապարհներ
և, վերջապէս, չորրորդ, եթէ Պարկաստանում,
անցիցաների նման, Ռուսները իրանց սեփական
բանի հիմնէին, որի վերաբերմամբ դեռ ևս
նախագծեր միայն գոյութիւն ունեն:

Պ. իգնատիւի գեկուցումը ընկերութեան ան
դամների մէջ տալ վիճաբանութիւններ յարուցեց:
Վերջը վճռվեց ի նկատի ունենալ այդ գեկու
ցումը Պարկաստանի հետ Ռուսաց առևտրական
յարաբերութիւնները բարելոյն համար ընդհա
նուր միջոցների առաջիկայ ըննադատութեան
ժամանակ:

ՆԱՍԱԳ ԵՐԵՎԱՆԻՑ

Մասիս 3-ին, քաղաքային ժողովարանի դահլի
ճում կատարվեց տեղին արական գիմնադպի
տարեկան ակումբ, որը նուիրված էր Լեւոնտովի
յիշատակին: Ներկայ էր Երևանի համարեա ամ
բոլոր Ռուս ծառայող դասակարգը, հայ ընտիր
հասարակութիւնը և կանանց մեծ բազմութիւն:
Մեծ աղբեցութիւն էր թողնում այն բանը, որ
այդտեղ երկուստէ գիմնադպի աշակերտներ
երգեցին խումբը, նուազում էր նոյն աշակերտնե
րի երաժշտութիւնը գիմնադպիտական գործիչների
վրա, ոտանաւորները մեծ մասամբ ընտրված էին
Լեւոնտովի բանաստեղծութիւններից և կարդաց
վում էին գիմնադպի աշակերտներից: Երաժշտա
կան խումբը ամբողջ գեղեցիկ և ազդու կերպով
ածուժ էր, որ դուրս կը որոյնէր օպերային

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԻՊԵՐ ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄՆԱՍԻ
ՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ինչու փանք գիւղի պար ու խաղը, փանքիք
երաժշտութիւնը յայտնի ժողովրդականութիւն,
անուն է ստացել այս կամ այն տարածութեան
վրա, ինչ բնաւորութիւն ունեն այդ պար ու
խաղերը, պարի որ տեսակները ինչ գիւղերում
են տիրապետում, ինչու չորսը, օրինակի հա
մար, տիրապետում է գլխավորապէս տափաբա
տիկութեան, իսկ գոտանդը—կալին լեռնային և
այլն և այլն: Այդ տեսակ հազար ու մի հարցեր
մեզանում մինչև այժմ ոչ թէ պատասխան չու
նեն, այլ նրանք դրված են չեն. նրանցով մեր
գաւառներում շատ քիչ հետաքրքրվողներ ունենք.
Իսկ ինչ որ վերաբերում է մեր գաւառական ե
րիտասարդութեանը, մեր գաւառի այն դասին,
որը իրան գիւղական ինտելիգենցիա է անուա
նում, այդ մարդիկ ոչ թէ չեն պարպում այդ
խնդիրներով, իրանց շուրջը ուսումնասիրութեան
գործով, այլ մինչև անգամ արհամարհանքով են
վերաբերվում դէպի այնպիսի մի գործ, որից
թօնի ցանկ հոտ է գալիս... Ես տեսել եմ մեր
գիւղերում մարդիկ, որոնք հետեւելով ժամանակի
դառն, գիր-կապելով կարդացել են Շատ օր
Իւան, հասարակ ժողովրդի մէջ Հիւգոն և Դի
լէրի անուններն են տուել և այլն, իսկ թէ ինչ
կերպով է բաժանվում նրանց գիւղում խորշը, ինչ
քան է համբէն, պէճ կը, ինչ քան է ջրը ի
շափը, ինչպէս է ժողովուրդը պարտաւորում
դաշտերը, ջրից օգտվելու ու սխտեմը որտեղ է
տիրապետում և թէ ինչպէս այս ինչ տարածու
թեան վրա, օրինակի համար, վերջապետում մի
սխտեմ է տիրապետում, իսկ մի այլ տեղ—Չայ
բասում—Ջրից օգտվելու մի այլ սխտեմ է
նախապատում, այդ բոլորի մասին նա ոչ թէ
միայն տեղեկութիւն չունի, այլ և կարող է զար
մանալ, որ դուք մանր-մանր բաների վրա
ուշադրութիւն էք դարձնում և հետաքրքրվում
նրանցով... իսկ ո՞վ ամենից փոքր է կանգնած
այդ բոլորին, եթէ ոչ մեր գիւղական վարժապե
տը, այս կամ այն գիւղում ապրող վարժապետը,
մեր գաւառական երիտասարդութիւնը. եթէ նր
անցից ամեն մէկը ուսումնասիրել իր շուրջը, իր
գիւղը ուսումնասիրված կը լինի և մեր ամբողջ
երկրը և թող հաւատան այդ պարտքները, որ
մեզ աւելի հետաքրքրում է մի գիւղացի լէւէ,
մեր աշխարհի հողատիրութեան մի որ և է ձեռ
նկարաբարութիւն, մի բնաւորիչ մասը, սովորու
թիւն, քան թէ անտեղի և անհամ խորհրդածու
թիւն, բառախաղութիւն մի աննշան դէպքի մա
սին, քան թէ այն անվերջանալի դանդաղանքը և
րեցիտները և հողաբարձունքի վրա, որոնք
կատարելապէս զրուեցրել են ընթերցող հասա
րակութիւնը:
Դառնալով դէպի այն հարցը, թէ ինչպէս է

Երբ որ մի ազգի մէջ հանդես են գալիս
նշանաւոր անձինք, որոնք այս կամ այն
ասպարէզում ծառայութիւններ են մատու
ցել ազգին, և երբ որ այդ տեսակ անձինք
ծերանալով, այլ ևս անընդունակ են լի
նում իրանց աշխատանքով իրանց անձն ու
ընտանիքը պահելու. մեր կարծիքով ազգի
երախտապարտութեան զգացմունքը
այդ տեսակ գործիչներ կարող է ամենից
լաւ արտայայտվել նրանով, որ ազգը իր
հաշուով կը պահէ, կը կրթէ, ուսում կը
տալ նրանց դաւանութիւն, որպէս զի այդ
վերջինները, օգտաւէտ քաղաքացիք դառնա
լով, ձգտել կարողանային իրանց նշանաւոր
հօր արժանաւոր յաջորդներ դառնալ. մի
շոք ունենային բաւականութիւն տալ ի
րանց ընտանիքի հակումներին, իրականացնել
իրանց տենչացած գաղափարը. իրանց հօր
նման նմանապէս օգտաւէտ գործիչներ լի
նելու այն ազգի համար, որին այս կամ այն
ասպարէզում ծառայութիւններ է մատու
ցել և իրանց հայրը.
Եթէ հասարակութիւնը անկարող եղաւ
վարձատրել մի գործիչին, նրա պարտաւո
րութիւնն է երախտապարտ լինել գոնե
դէպի նոյն գործիչի զաւակները.
Մենք, հայերս, բազմաթիւ գործիչներ
ունենք և ունենք, որոնց մենք ա
պերախտաբար ենք վերաբերվել թէ նր
անց կենդանութեան ժամանակ և թէ
իրանց մահից յետոյ: Մարդկային պարտա
ձանաչութեան զգացմունքը պէտք է թելա
վել անուններն են տուել և այլն, իսկ թէ ինչ
կերպով է բաժանվում նրանց գիւղում խորշը, ինչ
քան է համբէն, պէճ կը, ինչ քան է ջրը ի
շափը, ինչպէս է ժողովուրդը պարտաւորում
դաշտերը, ջրից օգտվելու ու սխտեմը որտեղ է
տիրապետում և թէ ինչպէս այս ինչ տարածու
թեան վրա, օրինակի համար, վերջապետում մի
սխտեմ է տիրապետում, իսկ մի այլ տեղ—Չայ
բասում—Ջրից օգտվելու մի այլ սխտեմ է
նախապատում, այդ բոլորի մասին նա ոչ թէ
միայն տեղեկութիւն չունի, այլ և կարող է զար
մանալ, որ դուք մանր-մանր բաների վրա
ուշադրութիւն էք դարձնում և հետաքրքրվում
նրանցով... իսկ ո՞վ ամենից փոքր է կանգնած
այդ բոլորին, եթէ ոչ մեր գիւղական վարժապե
տը, այս կամ այն գիւղում ապրող վարժապետը,
մեր գաւառական երիտասարդութիւնը. եթէ նր
անցից ամեն մէկը ուսումնասիրել իր շուրջը, իր
գիւղը ուսումնասիրված կը լինի և մեր ամբողջ
երկրը և թող հաւատան այդ պարտքները, որ
մեզ աւելի հետաքրքրում է մի գիւղացի լէւէ,
մեր աշխարհի հողատիրութեան մի որ և է ձեռ
նկարաբարութիւն, մի բնաւորիչ մասը, սովորու
թիւն, քան թէ անտեղի և անհամ խորհրդածու
թիւն, բառախաղութիւն մի աննշան դէպքի մա
սին, քան թէ այն անվերջանալի դանդաղանքը և
րեցիտները և հողաբարձունքի վրա, որոնք
կատարելապէս զրուեցրել են ընթերցող հասա
րակութիւնը:
Դառնալով դէպի այն հարցը, թէ ինչպէս է

Երբ որ մի ազգի մէջ հանդես են գալիս
նշանաւոր անձինք, որոնք այս կամ այն
ասպարէզում ծառայութիւններ են մատու
ցել ազգին, և երբ որ այդ տեսակ անձինք
ծերանալով, այլ ևս անընդունակ են լի
նում իրանց աշխատանքով իրանց անձն ու
ընտանիքը պահելու. մեր կարծիքով ազգի
երախտապարտութեան զգացմունքը
այդ տեսակ գործիչներ կարող է ամենից
լաւ արտայայտվել նրանով, որ ազգը իր
հաշուով կը պահէ, կը կրթէ, ուսում կը
տալ նրանց դաւանութիւն, որպէս զի այդ
վերջինները, օգտաւէտ քաղաքացիք դառնա
լով, ձգտել կարողանային իրանց նշանաւոր
հօր արժանաւոր յաջորդներ դառնալ. մի
շոք ունենային բաւականութիւն տալ ի
րանց ընտանիքի հակումներին, իրականացնել
իրանց տենչացած գաղափարը. իրանց հօր
նման նմանապէս օգտաւէտ գործիչներ լի
նելու այն ազգի համար, որին այս կամ այն
ասպարէզում ծառայութիւններ է մատու
ցել և իրանց հայրը.
Եթէ հասարակութիւնը անկարող եղաւ
վարձատրել մի գործիչին, նրա պարտաւո
րութիւնն է երախտապարտ լինել գոնե
դէպի նոյն գործիչի զաւակները.
Մենք, հայերս, բազմաթիւ գործիչներ
ունենք և ունենք, որոնց մենք ա
պերախտաբար ենք վերաբերվել թէ նր
անց կենդանութեան ժամանակ և թէ
իրանց մահից յետոյ: Մարդկային պարտա
ձանաչութեան զգացմունքը պէտք է թելա
վել անուններն են տուել և այլն, իսկ թէ ինչ
կերպով է բաժանվում նրանց գիւղում խորշը, ինչ
քան է համբէն, պէճ կը, ինչ քան է ջրը ի
շափը, ինչպէս է ժողովուրդը պարտաւորում
դաշտերը, ջրից օգտվելու ու սխտեմը որտեղ է
տիրապետում և թէ ինչպէս այս ինչ տարածու
թեան վրա, օրինակի համար, վերջապետում մի
սխտեմ է տիրապետում, իսկ մի այլ տեղ—Չայ
բասում—Ջրից օգտվելու մի այլ սխտեմ է
նախապատում, այդ բոլորի մասին նա ոչ թէ
միայն տեղեկութիւն չունի, այլ և կարող է զար
մանալ, որ դուք մանր-մանր բաների վրա
ուշադրութիւն էք դարձնում և հետաքրքրվում
նրանցով... իսկ ո՞վ ամենից փոքր է կանգնած
այդ բոլորին, եթէ ոչ մեր գիւղական վարժապե
տը, այս կամ այն գիւղում ապրող վարժապետը,
մեր գաւառական երիտասարդութիւնը. եթէ նր
անցից ամեն մէկը ուսումնասիրել իր շուրջը, իր
գիւղը ուսումնասիրված կը լինի և մեր ամբողջ
երկրը և թող հաւատան այդ պարտքները, որ
մեզ աւելի հետաքրքրում է մի գիւղացի լէւէ,
մեր աշխարհի հողատիրութեան մի որ և է ձեռ
նկարաբարութիւն, մի բնաւորիչ մասը, սովորու
թիւն, քան թէ անտեղի և անհամ խորհրդածու
թիւն, բառախաղութիւն մի աննշան դէպքի մա
սին, քան թէ այն անվերջանալի դանդաղանքը և
րեցիտները և հողաբարձունքի վրա, որոնք
կատարելապէս զրուեցրել են ընթերցող հասա
րակութիւնը:
Դառնալով դէպի այն հարցը, թէ ինչպէս է

Երբ որ մի ազգի մէջ հանդես են գալիս
նշանաւոր անձինք, որոնք այս կամ այն
ասպարէզում ծառայութիւններ են մատու
ցել ազգին, և երբ որ այդ տեսակ անձինք
ծերանալով, այլ ևս անընդունակ են լի
նում իրանց աշխատանքով իրանց անձն ու
ընտանիքը պահելու. մեր կարծիքով ազգի
երախտապարտութեան զգացմունքը
այդ տեսակ գործիչներ կարող է ամենից
լաւ արտայայտվել նրանով, որ ազգը իր
հաշուով կը պահէ, կը կրթէ, ուսում կը
տալ նրանց դաւանութիւն, որպէս զի այդ
վերջինները, օգտաւէտ քաղաքացիք դառնա
լով, ձգտել կարողանային իրանց նշանաւոր
հօր արժանաւոր յաջորդներ դառնալ. մի
շոք ունենային բաւականութիւն տալ ի
րանց ընտանիքի հակումներին, իրականացնել
իրանց տենչացած գաղափարը. իրանց հօր
նման նմանապէս օգտաւէտ գործիչներ լի
նելու այն ազգի համար, որին այս կամ այն
ասպարէզում ծառայութիւններ է մատու
ցել և իրանց հայրը.
Եթէ հասարակութիւնը անկարող եղաւ
վարձատրել մի գործիչին, նրա պարտաւո
րութիւնն է երախտապարտ լինել գոնե
դէպի նոյն գործիչի զաւակները.
Մենք, հայերս, բազմաթիւ գործիչներ
ունենք և ունենք, որոնց մենք ա
պերախտաբար ենք վերաբերվել թէ նր
անց կենդանութեան ժամանակ և թէ
իրանց մահից յետոյ: Մարդկային պարտա
ձանաչութեան զգացմունքը պէտք է թելա
վել անուններն են տուել և այլն, իսկ թէ ինչ
կերպով է բաժանվում նրանց գիւղում խորշը, ինչ
քան է համբէն, պէճ կը, ինչ քան է ջրը ի
շափը, ինչպէս է ժողովուրդը պարտաւորում
դաշտերը, ջրից օգտվելու ու սխտեմը որտեղ է
տիրապետում և թէ ինչպէս այս ինչ տարածու
թեան վրա, օրինակի համար, վերջապետում մի
սխտեմ է տիրապետում, իսկ մի այլ տեղ—Չայ
բասում—Ջրից օգտվելու մի այլ սխտեմ է
նախապատում, այդ բոլորի մասին նա ոչ թէ
միայն տեղեկութիւն չունի, այլ և կարող է զար
մանալ, որ դուք մանր-մանր բաների վրա
ուշադրութիւն էք դարձնում և հետաքրքրվում
նրանցով... իսկ ո՞վ ամենից փոքր է կանգնած
այդ բոլորին, եթէ ոչ մեր գիւղական վարժապե
տը, այս կամ այն գիւղում ապրող վարժապետը,
մեր գաւառական երիտասարդութիւնը. եթէ նր
անցից ամեն մէկը ուսումնասիրել իր շուրջը, իր
գիւղը ուսումնասիրված կը լինի և մեր ամբողջ
երկրը և թող հաւատան այդ պարտքները, որ
մեզ աւելի հետաքրքրում է մի գիւղացի լէւէ,
մեր աշխարհի հողատիրութեան մի որ և է ձեռ
նկարաբարութիւն, մի բնաւորիչ մասը, սովորու
թիւն, քան թէ անտեղի և անհամ խորհրդածու
թիւն, բառախաղութիւն մի աննշան դէպքի մա
սին, քան թէ այն

Մեր գաղափարական խնտելիզնեցիակի մասին
են շատ և շատ կը խօսեն և կը զրկեն և մեր
մատուլը կը զբաղվի այդ խնդրով մինչև ան ժա-
նանակ, մինչև որ նա կը դադարի բաց հարցերի
սրբում լինելուց: Նրվու անպայման նշանատը
նդիշներն՝ մեր երկրի ուսմանստիպություն զոր
են մեր գաղափարական խնտելիզնեցիան, երկու
մատուլն հարցերը՝ պետք է համարվեն, մատուլը
սուաշնորդէ, ի հարկէ, թէ մէկին և թէ միւրին
մէկ երրտասարդութիւնը, հետեւելով մատուլի հո-
ւաւորութեանը զէպի կեանքի պահանջները, միշտ
նպօք կ'ունենայ իր դարի դադարադաշտերի առջեից
նշուող...

Իշդիքի.

Ստեփան Գորգանեան

դոստերն է աշխարհային մոլորություններից մեկին, այն ժամանակ մեր առաջ չեն կանգնում ջարդված, անզուգուս դիակներ, որոնք մահվան գրկում են սերը և կորչում, անհետանում են, որոնք էակներ, որոնք նահատակվել են և այլ ևս չեն չունեն մեղ հետ, բացի միայն նրանից, որ զործանում են մեր կարեկցությունը, մեր արտաբերված կաթիլը: Ո՛հ, այդ ժամանակ սերը մի ուրիշ սուրբ, պաշտելի կերպարանք է ստանում: Սիրող սիրալո, պոկվելով իր առարկայից, որին երկրպագում էր, ճանաչում է տանջվող մարդկությունը, դուրս է գալիս եսականություն կոչող և նեղ կեղծից, մտնում է այնպիսի մի լայն, մեծ աշխարհ, ուր եղբայրը եղբոր քաղցը խոսքին է լիարժեք, ուր արտասովոր աչքը կարեկից է որոնում, ուր վերքը կը սաստկանար առանց խնամամտարձեքի: Եւ սիրալո այդպեղ է գտնում իր բառականությունը, այդտեղ իրականանում են նրան այնքան տենչանքները, այդտեղ յամառ ու երկարատև աշխատությունը բերում է այն ոգևորությունը, որ իրականություն է մի ժամանակվայ ջերմ, անջնջ սերը: Այլը դառնում է մի մոլեռանդ, յամառ ու անուղի ծառայություն յանուն ազգի, մարդկության ընդհանրության: Այլն այստեղ հրաշակներու և, ստեղծագործող է, վերաստեղծող է, այստեղ մի գործը, շոշափելի հասկացողություն է, որ մեր կեանքի, մեր աշխարհի մեջ իրականություն է ստանում: Ո՛հ թէ լալ, ոչ թէ ողբալ զսերը, այլ ոգևորվել աշխարհի դառն կեանքով: Գտնել այդ դառնություն մեջ այն ոյժը, որ կարող է պահպանել մարդու ամբողջ եռանդը, դարձնել նրան ոչ թէ մի եսական մարդ, որ ողբում է ամենքի առաջ, իր երջանկությունն է պահանջում, այլ մի մարդ, որ անյողողող քայլերով առաջ է գնում կեանքի շաղկապ և նրա համար սիրելի է ամեն ինչ, որ այդ շաղկապի չորս կողմն է ապրում, տանջվում: Այն մարդկային ճշմարիտ սերը, մեր դարի պահանջած սերը, այն սերը, առանց որի մարդկությունը աւերակ է:

Այսպես հասկացալ ես լեզվեկանս: Պէտք է շնորհաբերել նրա երեսն գալը հայ վիպագրության մեջ: Պէտք է սպասել, որ մեր վիպագրությունը վերջ ի վերջոյ ձանձրալի կրկնություններից չի մաշվի ու կործանվի, այլ կը գտնէ լայն աշխարհի հետ բազմակողմանի յարաբերություններ պահպանելու հողը: Վիպագրություն մեջ էլ չունի ասեցիք ձեր կարծիքը, դուք կը փոխեք ուղղությունը, դուք ուսանելու կանգնեք շաբաթը: Յանկանում եմ ձեզ կատարեալ աշխատելուն:

Լ. Ե.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակի» ներկայ համարում տպում ենք պ. Լ. Եփրեմյանի (Խմբագրիչ ուղղորդ), որի մեջ նա իր կարծիքն է յայտնում «Լեզվեկան» վկայի մասին: Մենք մեր լրագրում չէինք տպել ում և ինչ ճանաչողություն մի վկայի մասին, որի հեղինակն է մեր լրագրի խմբագրիչը և որը մաս մաս տպվել է նոյն իսկ «Մշակի» մեջ, բայց եթէ բացատրություն ենք առնում Լ. Եփրեմյանի համար, այդ այն պատճառով է, որ պ. Լ. Եփրեմյան վկայագրող է և վկայագրողի կարծիքը ուրիշ հեղինակի մի նոր լայն տեսած վկայի մասին՝ այսպես թէ այնպես միշտ նշանակություն ունի:

Այսօր, հինգշաբթի, նոյեմբերի 14-ին, դերասանական խումբը, թիֆլիսի Ազնաւականների բանկային թատրոնում կը ներկայացնէ ի նպատակ պիտուրանի. 1) «Պարսիկ դուռ»-ը, հերթախառն կոմիկիա 3 արարածով, հեղինակություն Մոլիերի, թարգմանություն պ. պ. Թուրքանի և 2) «Երկու սիրահարներ», վոդվիլ 1 արարածով: Ներկայացմանը կը մասնակցէ պաշտոնաւոր (բալետ) և ամբողջ հայոց խումբը: Սկզբն է 8 ժամին երեկոյան: Ներկայացման սկզբին Նորին կայսերական Մեծութեան թաւաճուս կայսրուհու ծննդեան տօնի առիթով խումբը կերպէ «Տէր պահա զկայսրն մեր» օրհներգը:

Վաղը, ուրբաթ օր, նոյեմբերի 15-ին թիֆլիսի Ազնաւականների բանկային թատրոնում, հասարակություն խնդիրով, Սաֆրալեան ամուսինները երկրորդ և վերջին անգամ կը տան թուրքերէն ներկայացում: Այլ խաղան 1) «Բաջի վէ Ղար-դաշ», 2) «Կրոն-կրոն», և 3) «Պաշտօն խումբ»-ի վէ պիտուները: Տոմարները արդէն ծախված են և այս անգամ պարսից պ. հրապարտող կոմիկիան, երեք գործողություն, և Սոլովիովի «Марфа Ивановна и Захаръ Захарычъ Собакинъ» վոդվիլը. 1 գործողություն: Վերջին ընդհանրական կեանքը նկարագրող տեսարաններից կազմված մի գրուածք է, սակայն այդ տեսարանները իրար մէջ ոչինչ կապ չունեն: Առհասարակ պիտան թուլ ապագորություն գրած: Պ. Վոլոսովսկի, որը ուսուցիչ գրադասական խմբի ամենատաղանդաւոր կոմիկ գերասանն է, այս անգամ ևս պաշտօնաթուղի չուսարի դերում շատ լաւ էր: Պ. Վոլոսովսկի մի պսակ և մի քանի թանգաքին ընծաներ ստացաւ: Թատրոնը կիսով չափ դատարկ էր. կարծես ուսուցիչ գրադասական խմբին վիճակված է միշտ դատարկ թատրոնում խաղալ:

«Тифл. Листокъ» լրագիրը իր կիրակի օրվայ, 253-րդ համարում տպել է մի ճանաչողություն «Լեզվեկան» վկայի մասին:

Ա. Լ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՈՒՄՆԻՅ հարցողութուն են. «Այն յանձնաժողովը, որ կազմեց Նրանի պ. Նահանգապետը, գնեցիք-լեզուները Պրեսկոբսկովի նախագահութեամբ, քաղաքացիներից յափշտակած քաղաքային հողերն ի լոյս ածելու համար, շարունակում է իր գործունէությունը մեծ եռանդով: Գնեցիք Պրեսկոբսկովի 30 տարուց աւելի է ընկալում Ալեքսանդրովսկու, շատ մօտ ծանօթ է քաղաքի հանգամանքին, ապահովված է անաչառ մարդ է: Քաղաքիս համար մեծ նշանակություն ունի այդ յանձնաժողովի նախագահությունը: Այս մասին այդպիսի մի անձին յանձնելը: Այս մասին հնորհագրութուն լինելու ենք պ. Նահանգապետին»:

ՄԵՆՈՒՄԱԿԱԿԻ գիւղից մեզ գրում են, որ գիւղի Ղևոնդ քահանան իր եղբայրների հետ միասին սեփական ծախսով շինել, աւարտել է «Տէր-Մկրտչեան» միդանան դպրոցի շէնքը, որը բաղկացած է 3 մեծ ու խիստ յարմարաւոր սենյակներից, մի ընդարձակ նախասենյակից, սառնարի ներկած առատաբերով և յատկապէս: Գյուղացիական շէնքի մակարդակը տուել է թեմական հոգևորականները: Գյուղացի ամբողջ ծախսը հողերից մեծ բազմութիւններ: Գյուղացի ամբողջ ծախսը հողերից մեծ բազմութիւններ: Ազգաբնակչութիւնը դարձանալի կերպով սիրում է ներկայ լինել այդ արարողությունները»:

Նոյն տեղից գրում են, որ թեմական տեսչի կարգադրութեամբ այս տարի պիտի ընդհանուր միաձուլութեան վերածվեն կանոնադրութեան համաձայն դպրոցական բոլոր կիւիները, որոնք այնքան բազմաթիւ են, որ չարժանանալու են այժմ, որքան հողաբաժնու թիւների ճաշակներն ու հասկացողությունները»:

Ա. Լ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՈՒՄՆԻՅ մեզ գրում են. «Նոյեմբերի 1-ին բաւական ձիւն եկաւ և ցուրտ էր. նոյն օրը բուք է եղել ճանապարհներում, բաւական ղեղաբերութիւններ պատճառելով ճանապարհորդներին: Քաղաքում կան 5 եկեղեցական դպրոցներ, որոնցից ամենից մեծերն են ս. Փրկչի կիւ տղայոց երկդասեան դպրոցը, որը բացի հիմնականներից, ունի և երկու դուզնեթաց բաժանմունքներ, և Արղութեան իդական երկդասեան ուսումնարանը: Սակայն երկուսի տաղ-ուսուցիչներն էլ ոչ միայն բարձր չեն իրանց ուսուցիչները, այլ և ուսուցչական խմբի կազմութիւնը ևս կանխածելի է կացուցանում դպրոցների այս տարվայ թէ արդենաւորութիւնը և թէ խաղաղ շարունակությունը: Որքան հաստատաւորութիւններից տեղեկացել էինք, թեմական տեսչի հայր Միքեան դեռ մայիսից բանակցութեան մէջ էր մի համալսարանականի հետ ս. Փրկչի դպրոցում աւագ-ուսուցիչ հրաւիրելու: Բայց ուրբաթը շաբաթից շուտ էր եկել: Նրա վիճակը դուրս գնացած ժամանակ նշանակվել էր աւագ-ուսուցիչ Զաւար-օղլի գիւղի միդանան դպրոցի ուսուցիչ պ. Տիգրան Վիրանյանց, Նրանի թե-

վում են և այս անգամ պարսից պ. հրապարտող կոմիկիան, երեք գործողություն, և Սոլովիովի «Марфа Ивановна и Захаръ Захарычъ Собакинъ» վոդվիլը. 1 գործողություն: Վերջին ընդհանրական կեանքը նկարագրող տեսարաններից կազմված մի գրուածք է, սակայն այդ տեսարանները իրար մէջ ոչինչ կապ չունեն: Առհասարակ պիտան թուլ ապագորություն գրած: Պ. Վոլոսովսկի, որը ուսուցիչ գրադասական խմբի ամենատաղանդաւոր կոմիկ գերասանն է, այս անգամ ևս պաշտօնաթուղի չուսարի դերում շատ լաւ էր: Պ. Վոլոսովսկի մի պսակ և մի քանի թանգաքին ընծաներ ստացաւ: Թատրոնը կիսով չափ դատարկ էր. կարծես ուսուցիչ գրադասական խմբին վիճակված է միշտ դատարկ թատրոնում խաղալ:

«Тифл. Листокъ» լրագիրը իր կիրակի օրվայ, 253-րդ համարում տպել է մի ճանաչողություն «Լեզվեկան» վկայի մասին:

Ա. Լ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՈՒՄՆԻՅ հարցողութուն են. «Այն յանձնաժողովը, որ կազմեց Նրանի պ. Նահանգապետը, գնեցիք-լեզուները Պրեսկոբսկովի նախագահութեամբ, քաղաքացիներից յափշտակած քաղաքային հողերն ի լոյս ածելու համար, շարունակում է իր գործունէությունը մեծ եռանդով: Գնեցիք Պրեսկոբսկովի 30 տարուց աւելի է ընկալում Ալեքսանդրովսկու, շատ մօտ ծանօթ է քաղաքի հանգամանքին, ապահովված է անաչառ մարդ է: Քաղաքիս համար մեծ նշանակություն ունի այդ յանձնաժողովի նախագահությունը: Այս մասին այդպիսի մի անձին յանձնելը: Այս մասին հնորհագրութուն լինելու ենք պ. Նահանգապետին»:

Վ. ԵՖ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՆԻՅ մեզ գրում են. «Մի քանի շաբաթ առաջ, հոկտեմբերի 11-ին, օր ցերեկով ժամի 9-ից մինչև 12-ը, թուրքերը (3 հոգի) մտան մի տուն և օգտվելով տան տիրոջ բացակայութիւնից, խեղդեցին նրա կնոջ ու յափշտակելով նրա վրայից՝ օսկիդներն և արծաթեղներն, փախան: Երեւոնագործները պարտականատեանք էին և այստեղ մշակութեամբ էին պարագայուն: Նրանցից երկուսին կարողացան բռնել, իսկ երրորդը փախաւ Պարսկաստան»:

Վ. ԵՖ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՆԻՅ տանուտէրը (մէլիքը), ինչպէս մեզ գրում են, արձակված է իր պաշտօնից, որը նա 17 տարի շարունակ էր վարում: Ժողովուրդի մէջ այդ դէպքը խոսակցութեան առարկայ է այժմ. խոսում են տանուտէրի նշանակութեան մասին, քանի որ տանուտէրի լաւ կամ վատ լինելուց կախված է հերթական և անյետաձգելի բաղմամբիւ հարցերի լուծումը:

Երկուշաբթի, ամսիս 11-ին, թիֆլիսի Արքեպիսկոպոսական թատրոնը, թիֆլիսի հայոց թատրոնական կոմիտեայի շնորհով, Տօրիչեան կատարեալ դատարկութիւն էր ներկայացնում: Միթէ այդ նախագուշակելի չէր, քանի որ հայոց թատրոն յաճախողները երկուշաբթի օրերը դժուարութեամբ են այցելում թատրոն, մանաւանդ երբ դերասանական խումբը պատրաստվում էր պիտուրանի բենէֆիսին երեք օրից յետոյ ներկայացում տալու համար և, ինչպէս լսեցինք, մինչև երկուշաբթի օր մօտ 300 բուքեւ տոմսակներ արդէն ծախված էին: Թատրոնական կոմիտեայը պէտք էր գտնէ «Ուրիշ Ակոստայի» տեղ մի այլ նոր պիէսա ընտրել, քանի որ «Ուրիշ Ակոստան» հանրածանօթ է հայոց թատրոն յաճախողներին և շատ անգամ է թիֆլիսում ներկայացվել: Կերկնում են, եթէ թատրոնական կոմիտեայը ստիպված է լինում այդպիսի հանգամանքներում ներկայացման համար երկուշաբթի օրերն ընտրել, պէտք է հասարակութիւնը թատրոն գրաւել նոր պիէսայով: Չը նայելով թատրոնի դատարկութեանը, հայոց դերասանական խումբը բարեխղճաբար կատարեց իր պարտականութիւնը: Պ. պ. Վարդ և Արեւեան գեղեցիկ կերպով խաղացին, առաջինը Բեն-Ակիբայի և երկրորդը Ղև Սանթոսի դերերը: Շատ լաւ էր պ. Արքեպիսկոպոս (Բեռլի վր-Սիլվա): Պ. Թատրոնեան (Ուրիշ Ակոստա) կերպարն էր ինքն իր խաղից հրապուրվում էր. տեղ-տեղ նա գեղեցիկ էր, իսկ երբեմն անտեղի շարժումները և սաստիկ գոռոցը խաղի տպագորությունը թուլացնում էին: Տիկին Սիրանուշ (Յուզիլի) ինչպէս և միշտ, փայլում էր իր արժանաւորութիւններով և պակասութիւններով: Թուրքերից առաջացած ցնցումները, տաղ-նայել և հողաբաժնու շատ բնական էին: Խաչի տպագորությունը թուլանում էր դէպից-դէպից հաւաքված հիւրեր և ժողովուրդը ներկայացնող դուռնակները: Բանաբերութեամբ: Հողաբաժնու ղեկավարի առաջ գրանք անտարբեր էին կանչում, իսկ մի քանիսն էլ ծայրում էին: Յանկալի է, որ երրորդական, կամ անխօս դերակատարներն ևս պատրաստվելն բեմի վրա կատարելով յուզմունքների տպագորություն արտայայտելու:

Երեքշաբթի, նոյեմբերի 12-ին, ուսուցիչ գրադասական խումբը, յօգուտ Վոլոսովսկի դերասանի թիֆլիսի Արքեպիսկոպոսական թատրոնում ներկայացրին Պրոպոլա-Վոլոսովսկայի «Въ старомъ гнѣздѣ»

Վաղը, ուրբաթ օր, նոյեմբերի 15-ին թիֆլիսի Ազնաւականների բանկային թատրոնում, հասարակություն խնդիրով, Սաֆրալեան ամուսինները երկրորդ և վերջին անգամ կը տան թուրքերէն ներկայացում: Այլ խաղան 1) «Բաջի վէ Ղար-դաշ», 2) «Կրոն-կրոն», և 3) «Պաշտօն խումբ»-ի վէ պիտուները: Տոմարները արդէն ծախված են և այս անգամ պարսից պ. հրապարտող կոմիկիան, երեք գործողություն, և Սոլովիովի «Марфа Ивановна и Захаръ Захарычъ Собакинъ» վոդվիլը. 1 գործողություն: Վերջին ընդհանրական կեանքը նկարագրող տեսարաններից կազմված մի գրուածք է, սակայն այդ տեսարանները իրար մէջ ոչինչ կապ չունեն: Առհասարակ պիտան թուլ ապագորություն գրած: Պ. Վոլոսովսկի, որը ուսուցիչ գրադասական խմբի ամենատաղանդաւոր կոմիկ գերասանն է, այս անգամ ևս պաշտօնաթուղի չուսարի դերում շատ լաւ էր: Պ. Վոլոսովսկի մի պսակ և մի քանի թանգաքին ընծաներ ստացաւ: Թատրոնը կիսով չափ դատարկ էր. կարծես ուսուցիչ գրադասական խմբին վիճակված է միշտ դատարկ թատրոնում խաղալ:

«Тифл. Листокъ» լրագիրը իր կիրակի օրվայ, 253-րդ համարում տպել է մի ճանաչողություն «Լեզվեկան» վկայի մասին:

Ա. Լ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՈՒՄՆԻՅ հարցողութուն են. «Այն յանձնաժողովը, որ կազմեց Նրանի պ. Նահանգապետը, գնեցիք-լեզուները Պրեսկոբսկովի նախագահութեամբ, քաղաքացիներից յափշտակած քաղաքային հողերն ի լոյս ածելու համար, շարունակում է իր գործունէությունը մեծ եռանդով: Գնեցիք Պրեսկոբսկովի 30 տարուց աւելի է ընկալում Ալեքսանդրովսկու, շատ մօտ ծանօթ է քաղաքի հանգամանքին, ապահովված է անաչառ մարդ է: Քաղաքիս համար մեծ նշանակություն ունի այդ յանձնաժողովի նախագահությունը: Այս մասին այդպիսի մի անձին յանձնելը: Այս մասին հնորհագրութուն լինելու ենք պ. Նահանգապետին»:

ՄԵՆՈՒՄԱԿԱԿԻ գիւղից մեզ գրում են, որ գիւղի Ղևոնդ քահանան իր եղբայրների հետ միասին սեփական ծախսով շինել, աւարտել է «Տէր-Մկրտչեան» միդանան դպրոցի շէնքը, որը բաղկացած է 3 մեծ ու խիստ յարմարաւոր սենյակներից, մի ընդարձակ նախասենյակից, սառնարի ներկած առատաբերով և յատկապէս: Գյուղացիական շէնքի մակարդակը տուել է թեմական հոգևորականները: Գյուղացի ամբողջ ծախսը հողերից մեծ բազմութիւններ: Գյուղացի ամբողջ ծախսը հողերից մեծ բազմութիւններ: Ազգաբնակչութիւնը դարձանալի կերպով սիրում է ներկայ լինել այդ արարողությունները»:

Նոյն տեղից գրում են, որ թեմական տեսչի կարգադրութեամբ այս տարի պիտի ընդհանուր միաձուլութեան վերածվեն կանոնադրութեան համաձայն դպրոցական բոլոր կիւիները, որոնք այնքան բազմաթիւ են, որ չարժանանալու են այժմ, որքան հողաբաժնու թիւների ճաշակներն ու հասկացողությունները»:

Ա. Լ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՈՒՄՆԻՅ մեզ գրում են. «Նոյեմբերի 1-ին բաւական ձիւն եկաւ և ցուրտ էր. նոյն օրը բուք է եղել ճանապարհներում, բաւական ղեղաբերութիւններ պատճառելով ճանապարհորդներին: Թաղաքում կան 5 եկեղեցական դպրոցներ, որոնցից ամենից մեծերն են ս. Փրկչի կիւ տղայոց երկդասեան դպրոցը, որը բացի հիմնականներից, ունի և երկու դուզնեթաց բաժանմունքներ, և Արղութեան իդական երկդասեան ուսումնարանը: Սակայն երկուսի տաղ-ուսուցիչներն էլ ոչ միայն բարձր չեն իրանց ուսուցիչները, այլ և ուսուցչական խմբի կազմութիւնը ևս կանխածելի է կացուցանում դպրոցների այս տարվայ թէ արդենաւորութիւնը և թէ խաղաղ շարունակությունը: Որքան հաստատաւորութիւններից տեղեկացել էինք, թեմական տեսչի հայր Միքեան դեռ մայիսից բանակցութեան մէջ էր մի համալսարանականի հետ ս. Փրկչի դպրոցում աւագ-ուսուցիչ հրաւիրելու: Բայց ուրբաթը շաբաթից շուտ էր եկել: Նրա վիճակը դուրս գնացած ժամանակ նշանակվել էր աւագ-ուսուցիչ Զաւար-օղլի գիւղի միդանան դպրոցի ուսուցիչ պ. Տիգրան Վիրանյանց, Նրանի թե-

մակալի փոխանորդից ուղղակի.... Այսպէս է նշանակված և Արղութեան դպրոցի տաղ-ուսուցիչը: Բայց միթէ առաջնորդից նշանակված լինելը աղատում է թեմական տեսչին պատասխանատուութիւնից հասարակութեան առաջ: Գյուրոցները որ արդիւնք չը տան, որ ընկնեն հասարակութեան աչքում, որ ենթարկվեն խոտովութիւնների և այլ և այլն, միթէ թեմական տեսուչ հայր Միքեան պիտի արդարացնէ իրան նրանով, որ իր կամքին հակառակ նշանակածներ են դրանք....»

Ա. Գ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՆԻՅ գիւղից մեզ գրում են. «Գիւղիս հասարակութեան մէջ վաղուց է, ինչ գոյութիւն ունեն դանազան կուսակցութիւններ, որոնց պատճառով թէ տանուտէրն էր կառավարութեան կողմից նշանակված, թէ մեր դպրոցն էր խափան: Հոկտեմբերի 31-ին գիւղս ժամանեց Նրանի թեմական տեսուչը, ժողով գումարեց և ընդարձակ ու մատչելի կերպով խօսելով ուսման նշանակութեան, ժամանակիս պահանջների և ծնողաց դէպի որդիքն ունենալի պարտաւորութիւնների մասին, համոզեց ամենքին բանալու դպրոցը, և հաշտվելու իրար հետ: Օրերումս արդէն կը բացվի դպրոցը: Այս տարի բերքը վատ էր մեղա-նում»:

Ա. Լ. ԲԱՍԱՆԴՐՈՒՄՈՒՄՆԻՅ մեզ գրում են. «Օրերումս մեր քաղաքում կատարվել է մի կեղտոտ առևանգություն. բռնաբարվել է մի 12 տարեկան աղջիկ բաղնիքում: Առևանգողներն են քաղաքիս պատուաւոր հուշակ վայելող յայտնի վաճառականներ: Գործը յանձնված է ընդհին: Մեղաւորները բանտարկված են. աշխատում են երաշխաւորութեամբ դուրս գալ»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ ՊԱՏԱՀԱՄ ՄԱՆԿԻՈՒԹԻՆՆԵՐԸ

Արտասանմանն լրագրիները հետեւալ մանրամասնութիւններն են հարցողութունները: Բերլինի բանկի Զամբիլեղ եղբայրների մանկութեան և անձնասպանութեան մասին: Հիւրեղի և Վոլֆի մանկութիւնը կատարեալ սարսափ գցեց փոքր դրամատիկների վրա: Դրանցից շատերը յետ պահանջեցին իրանց աւանդները: Ֆրիդլենդեր և Զամբիլեղ բանկային գրասենյակը անկարող եղաւ բաւարարութիւն տալ դրանց պահանջներին: Ֆրիդլենդերի ներկայացուցիչները իրանց բարեկամների և ազգականների օգնութեամբ դիմեցին, խնդրելով նրանցից միջոցներ անանկութիւնից ազատվելու համար: Բանակցութիւնները ոչինչ հետեւեցին չը հասցրին: Այն ժամանակ երկու եղբայրներն ևս վճռեցին անձնասպանութեան դիմել: Մի քանի տարի առաջ վերոյիշեալ ֆրիդլենդերն այնպէս մանկութեան դուռն էր հասել, բայց մանկութիւնից աղաւթը նրան Զիլիկ Զամբիլեղի անկողն, Պրեսկո, որը մեծ դուռն փող տուց իր փեսային: Արտում են, որ Հիւրեման Ֆրիդլենդեր և Զամբիլեղ ֆրիդլենդեր պարտքը մի քանի միլիոններ է հասնում, և այդ ֆրիդլենդեր մանկութիւնից աղաւթու համար երեք միլիոն մարկ կը հարկաւորվէր:

Հիւրեմ օր հասարակութիւնը իմացաւ այդ ֆրիդլենդերի գլխաւորների անձնասպանութեան լուրը, բանիկ շինութեան առջև ահաղին ամբոյս հաւաքվեց: Ամբոյսի միջոց հաղարաւոր անձինքը, թէ ձեր և թէ երկուստեղ, թէ կին և թէ տղամարդ, արտասուալից աչքերով և յուսահատութեամբ սկսեցին պահանջել իրանց աւանդները, բայց արդէն ուշ էր: Մանկութիւնից կորուստ կրած անձինքների թիւում երեք առաջին տե

—«Agence de Constantinople» քաղաքին եմբ-
նից հաստատ աղբիւրներէն հաղորդում են, որ
սուլթանի գործերը տիրեցին ապստամբներէն
զբաւած շատ քաղաքներ և ապստամբներն ի
փախուստ դարձին: Թուրքաց գործերը գրաւե-
ցին ապստամբների սահմանային շրջանները: Ար-
դեն ընդհանուր ներուճն է հրատարակված: Ապս-
տամբների ձեռքից փախած բնակիչները սակա-
աւ սակաւ սկսում են վերադառնալ:

—Պարիզի «Հաւաստի գործակալութեանը» հե-
ռագրում են, հոկտեմբերի 31-ին (նոյեմբերի
12-ին), որ պատգամաւորների ժողովի այսօրվայ
նիստում պատգամաւոր լոր հարցադրուում անե-
լով Ֆինանսական ձգնաժամի վերաբերմամբ, մե-
ղադրում էր իւրովին, որ այդ վերջինը գցել է
Ֆրանսիան հրէական և օտար փոխառութիւննե-
րի ձեռքը: Լոր վերջացրեց իր ճառը, հրէայ բան-
կիւրներին Ֆրանսիայից աքսորել առաջարկելով
Իուսիէ պատասխանեց, որ այդպիսի առաջար-
կութիւններին ինքն իրաւունք չունի չունի պա-
տասխանել, և որ Ֆրանսիական Ֆինանսները
կատարելով են աղին կերպով և զուգու-
թեամբ: 431 ձայնով մեծամասնութեամբ 32-ի
ղեմ պատգամաւորների ժողովը վճռեց անցնել
հերթական հարցերին:

—«Journal de St. Pétersbourg» քաղաքը հետե-
ւեալ խորհրդածութիւններն է անում աւստրիա-
կան կայսրի նորերս արտասանած զանախան ճա-
ռի առիթով: Հեռագրից հաղորդեց մեզ Վիեն-
նայի կայսրական պալատում Ֆրանց-Յոզեֆի
կայսրի երէկվայ կարգադած ճառի բնագիրը: Այդ
ճառը Հաբսբուրգեան տան պետին ոգևորող ըզ-
ղացմունքների արձագանքն է: Ուրախութեամբ
վերջնով, որ աւստրո-ունգարական կայսրութիւնը
բարեկամական յարաբերութիւններ ունի բոլոր
պետութիւնների հետ, կայսրը յայտնեց, որ խա-
ղապետական պահպանումը ինքն համարում է ժո-
ղովուրդների երջանկութեան և բարօրութեան ա-
մենահաստատ գրաւական: Դրան մեծութիւնը ա-
սեց, որ բոլոր պետութիւնները ևս ձգտում են
խաղաղութեանը, և ինքն էլ նոյն նպատակի կողմ-
նակից է:

—«Times» քաղաքում հետևեալ հեռագիրն է
տպված Սանտ-Յազովից նոյեմբերի 6-ից (նոր տո-
մարով): «Ին-Գրանդէից անցնելով անդիկութիւն-
ները համեմատ, դորքը և նաւատորմը ստիպեցին
գնահատել Ֆրանսիային յանձն առնել զինատորո-
ւթիւնը և արձակել պատգամաւորների ժողովը:
Ինքն կենդանութիւն է նկատվում Ին-Գրանդէ
նահանգում, որ Ֆրանսիային յանձն առած քայլը
կայսրութեան վերականգնման առաջարկն է
համարվում: Հիւսիսային Բարադիլան և հարաւա-
յին Բրազիլիայի մեծ մասը հակում են դէպի
կայսրութիւնը: Կենտրոնում հանրապետութիւնը
ժողովրդականութիւն ունի միայն Ին-Գրանդէ-
րո նահանգում: Զօգուտ կայսրութեան հաստա-
րակման կարծիքի այդպիսի փոփոխութիւնը կա-
րող է զրկել Բրազիլիայի ազգայնականութեան մե-
ծամասնութեանը համաձայնութիւնը կայացնել,
որի հիման վրա Ին-Պերդիոն թողը պետութեան
զուրկ կը դառնայ երեք ազգեցիկ պետութիւննե-
րի խնամակալութեան տակ:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ՝ նոյեմբերի 11-ին: «Визж. Вѣд.»
ըլադիրը հաղորդում է լուր, որ մտադրութիւն կայ
6 միլիոն ռուբլու վիճակաբաշխման տոմսեր հրա-

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ե Ր

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ արանով յայտնում է
ընդհանուր գիտութեան, որ իր ատենանում ղեկեմբերի 5-ին, ներկայ 1891 թւի, ա-
ռաւտեան 10 ժամին, տեղի կունենայ աճուրդ կապալով տարւ հուր գետի վրա
Սուխրանսկի փողոցի և Սաղի մէջ երթեկեկող ՊԱՐՈՍԸ, 3 տարի ժամանակով: Կոնկրետ-
ները կարելի է տեսնել վարչութեան ատենանում ամեն օր ժամը 10-ից առաւտեան
մինչև 12 ժամ կէսօրի:

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀՍՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁԱ-
ԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՈՒՄ՝ 20-ին նոյեմբեր ամսի 1891 ամի, երեկոյան 8 ժա-
մին, լինելու է աճուրդ (առանց կրկնաձրդի) կապալով տարւ նոյն դարոցի կալուածքը
№ 46 (ընծայած հանգուցեալ Յարութիւն Ոքոյեանից): որը գտնվում է Կուր գետի հե-
ղեղատի «Սաղի» վրա: Պայմանաթուղթը կարելի է կարդալ հոգաբարձութեան գրեանա-
տան մէջ ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից, առաւտեան 10-ից մինչև 12 ժամ:
2—3

տարակել յօդուտ սովնախնդրի: Ֆոնդը կը կազմի
կամաւոր աւանդներով: Տոմսերը կը հրատարակ-
վեն 1,200,000 հատ իւրաքանչիւրը 5 ռ. արծո-
ղութեամբ, արեւմտ միայն մէկ անգամ կը լինի.
զվտաւոր գումարները կը լինեն 100,000 ռ.,
75000 և 50,000 ռուբլի:

ՕՐԵՈՒ, 11 նոյեմբերի: Այսօր ցերեկվայ 1 ժա-
մին Օրբոլ-Գրեազսկի երկաթուղու ապրանք-մար-
դատար գնացքը Դոմնինսո կայարանի ետեւ կա-
մուրջից զլրովեց Օպտուկա գետը: Բանդաժը
տուաքովեց և գնացքը բէլմներից իջաւ կամուրջի
վրա:

ԻՌՈ-ՅԱՆԵՅՔՐՈ, 12 նոյեմբերի: Ապստամբու-
թիւն բռնկեց նաւատորմում մարշալ Ֆոնսէկայի
կատարելութեան դէմ: Ապստամբները, առանց
ընդդիմադրութեան հանդիպելու տիրելով զինա-
րանը, պահանջեցին Ֆոնսէկայի պաշտօնանկու-
թիւնը: Հանրապետութեան նախագահ է հրատա-
րակված գնահատել Ֆլորիանոս դէ Պէլլիանտո:
Մի-
բոլը բարուքանդ արաւ կատարարչական երկու
լրագրիւնների խմբագրութիւնների շինութիւնները:
Երեկոյան ժամանակ հանգստութիւնը վերա-
կանգնված էր: Կատարելութեան անդամները
հրաժարական տուեցին: Պաշարման դրութիւնը
վերացված է: Սպասում են, որ կը հրաւիրվի ար-
ձակված պարզամտնոր: Ֆոնսէկա մանիֆէստ հրա-
տարակեց, որի մէջ յայտարարում է, որ կամե-
նալով խուսափել ներքին պատերազմից, ինքն
իշխանութիւնը յանձնում է ղեկնելով Ֆլորիանոս
դէ Պէլլիանտոյին:

ԲԵՂԻՆ, 12 նոյեմբերի: Գիրն ժամանեց այս-
տեղ այսօր երեկոյան. կայարանում նրան դիմա-
ւորեցին ուսուցչ գետնանը և գետնանատան
պաշտօնեաները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՈՍԱ

Նոյեմբերի 12-ին	
Լոնդոնի վրտ 10 ֆունտ արծ.	104 ռ. 20 Կ
Բեռլինի վրա 100 ֆունտի	51 » 15 Զ
Պարիզի վրա 100 ֆունտի	41 » 20 »
Ոսկի արծ.	8 » 37 »
Մաքալայի կոպոններ	167 » 75 »
Արծաթ	1 » 19 »
Բոսալայի դիսկոնտներ	6 1/2 » 8 »
Պետ. բանկի 50/100 տոմս 1 չքանի	100 » 25 »
2-րդ	101 » 37 »
3-րդ	— » — »
4-րդ	— » — »
5-րդ	— » — »
6-րդ	101 » 25 »
60/100 ոսկեայ թէտա	170 » — »
40/100 ոսկեայ փոխառութիւն	— » — »
Արեւելեան 5/10 փոխառ. 1-ին շրջ.	— » — »
2-րդ	100 » 75 »
3-րդ	100 » 75 »
Ներքին 50/100 փոխառութիւն	236 » 50 »
Երկրորդ	215 » 50 »
Պետական երկաթուղային թէտա	102 » — »
5 1/2 թէտա	— » — »
40/100 ներքին փոխառութեան	94 » 62 »
50/100 գրաւ. թղթ. աղ. կալ. բանկի	101 » — »
Աղ. կալ. բանկի խաղաղութեան	— » — »
գրաւ. թղթ.	202 » — »
51 1/2/100 վկայակ. գրաւ. հող. բանկի	103 » — »
41 1/2/100 գրաւակալ թղթեր կալուած.	— » — »
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետաղ.	150 » 25 »
թղթաբ.	100 » — »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.	— » — »
ընկերութեան օրիգինալները	100 » 37 »
Սոսկիայի քաղաք. օրիգինալներ	100 » 37 »
Օղէտայի	100 » 25 »
Թիֆլիսի	— » — »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի	— » — »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի	— » — »
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային տրամադրութիւնը	— » — »
խաղաղ է:	— » — »

ԽՈՐԱԳԻՐ-ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ ԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՐԺՐՈՒՆԻ

ՍԱՐՊԻՆԿԱ ՍՍՎԱԾ ՀԻՄՆՈՒԱԾԻ

Ս. ԲԵՆԴԵՐ, ՈՐԴԻՆԵՐՈՎ, Ա. ՍՏԵՓԱՆՈՎ ԵՒ Վ. ԲԵՆԴԵՐ

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԵՐՆԵՐԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ
ՍԱՐՍՏՈՎԻՑ

Յայտնում է Թիֆլիսի պատելի հասարակութեանը, որ բաց է անում յա-
տուկ մագաղին սեփական պատրաստութեան սարպինկա ասված հիւսուածքը,
աղլուխները և բամբակեայ գուլպաների գործուածները Թիֆլիսում, ծախելու հա-
մար:
Սարպինկա մի հիւսուածք է, որը պատրաստվում է ձեռքի միջոցով և այդ
նիւթից կարող են պատրաստվել կանանց ամենաշքեղ զգեստներ, մանուկների
զգեստներ և տղամարդկանց շապիկներ:
Մագաղինը գտնվում է Թիֆլիսում, Սոլջակում, Աղաբաթովի տանը, որտեղ
առաջ գտնվում էր Չիթիսովի գրասենեակը:

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ՄԱՍ ՄԱՍ

5—20

ՌՈՒՍՍՑ

Ց Ի Ր Կ

Ն Ի Կ Ի Տ Ի Ն Ե Ղ Բ Ա Յ Ր Ն Ե Ր Ի

Այսօր, հինգշաբթի, 14-ին նոյեմբերի, 1891 թ., կը լինի մի փայլուն ներկայա-
ցում, Նորին Կայսերական Մեծութեան թագուհու Կայսրուհու ծննդեան տօնի առիթով
Ներկայացման սկզբում օրէնսդրը կը նուազէ ազգային օրհներգը «Всё для Царя
Храна». Առաջին անգամ կը մասնակցէ ցերեկի դերեկտոր Ա. Ա. Նիկիտին, հանդէս բե-
րելով մի վարժված ձի: Ամենայն արտիստներ կը կատարեն պրօգրամի ամենաընտել
նովերներ: Մանրամասնութիւնները պրօգրամայում: Սկիզբը 8 ժամին երեկոյան:

Մամուլի տակն են և շուտով լոյս կը տեսնեն առանձին հատորով

ԲԱՅՖԻԻ

ՎԵՊԻԿԵՐ ԵՒ ՊԱՅԿԵՐՆԵՐ
(տպված և անտիպ ձեռագիրներէից)

Հեղինակի երկասարգութեան պատկերով
Գիրն կանխի վճարողների համար 3 ռուբլի: Լոյս տեսնելուց յետոյ 3 ռ. 50 կօպէ:
Ցանկացողները կարող են դիմել հեղինակի այրին հետեւեալ հասցեով՝ Тифлисе,
Сергиевская ул., № 20 Анна Раффи.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ արանով յայտնում է
ընդհանուր գիտութեան, որ իր ատենանում, նոյեմբերի 30-ին, ներկայ թւի, ժամ
10-ին առաւտեան, տեղի կունենայ աճուրդ կապալով տարւ համար, 3 տարի ժամա-
նակով, 2147 գետնատին և 2040 քառակուսի սաժէն մեծութիւն ունեցող, Հաւաքարում
գտնվող քաղաքային գետնի:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ արանով յայտնում է
ընդհանուր գիտութեան, որ իր ատենանում, նոյեմբերի 23-ին, ներկայ 1891 թ., ժամ
10-ին առաւտեան կը կապալով աճուրդ կապալով տարւ Հաւաքարում գտնված գե-
տինը 476 գետնատինի չափով, ԳԱՅԸ պատրաստելու համար, 3 տարի ժամանակով:

Викторія Регина.
Р О Я Д Ь К О Н Г О.
ИКСОРОНАКЪ И ВИДЕТЬ.
О-ДЕ-ЕО ЛОНЪ П ВЪ Т О Ч Н Ы Й
РАЗНЫХЪ ЗАПАХОВЪ.
Въ Высочайше утвержденномъ Гавказ-
скомъ Товариществѣ торговли апте-
карскими товарами въ Тифлисе

А. ИКСОРОНАКЪ
О-ДЕ-ЕО ЛОНЪ П ВЪ Т О Ч Н Ы Й
РАЗНЫХЪ ЗАПАХОВЪ
Въ Высочайше утвержденномъ Гавказ-
скомъ Товариществѣ торговли апте-
карскими товарами въ Тифлисе

Р О Я Д Ь К О Н Г О.
ИКСОРОНАКЪ И ВИДЕТЬ.
О-ДЕ-ЕО ЛОНЪ П ВЪ Т О Ч Н Ы Й
РАЗНЫХЪ ЗАПАХОВЪ
Въ Высочайше утвержденномъ Гавказ-
скомъ Товариществѣ торговли апте-
карскими товарами въ Тифлисе